

LANDSKAPSREVISIONEN

Dokumentnamn
Berättelse

Datum
27.04.2018

Nr
12/2018

Till Ålands landskapsregering

REVISIONSBERÄTTELSE

Landskapsrevisionen avger härmed till landskapsregeringen sin i 7 § 2 mom. landskapslagen om Landskapsrevisionen avsedda revisionsberättelse för finansåret 2017.

Mariehamn, den 27 april 2018

Dan Bergman
Landskapsrevisor

INNEHÅLL

1.	Bakgrund	3
2.	Bokslutet.....	3
2.1.	Analys av resultaträkningen	3
2.2.	Analys av balansräkningen.....	5
2.3.	Övriga iakttagelser	6
3.	Budgetuppföljningen	6
4.	Förvaltningsberättelsen	7
4.1.	Intern styrning och kontroll.....	7
4.2.	IT-utveckling.....	8

1. Bakgrund

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och bokslutet ger en rättvisande bild samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Enligt 7 § 2 mom. landskapslagen om Landskapsrevisionen ska Landskapsrevisionen lämna en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

2. Bokslutet

Landskapsregeringens ekonomistyrningsmodell förnyades 2015. Budgetstrukturen har förändrats och budgetering sker utgående från affärsbokföringens redovisningsprinciper. Bokslutet är uppgjort enligt bokföringslagen och bokföringsnämndens kommunsektions anvisningar i tillämpliga delar.

2.1. Analys av resultaträkningen

Årsbidraget 2017 blev avsevärt bättre än året innan. Den främsta orsaken är att skatteinkomsterna ökat med 28,8 MEUR - ungefär lika mycket som årsbidragets storlek. Avskrivningarna låg på samma nivå som året före.

	2017	2016
Årsbidrag	28.497.018,45	-3.824.800,57
Resultat efter avskrivningar	16.847.934,90	-15.507.176,46

Med tanke på det uppdämda investeringsbehov som finns inom landskapets verksamhet behöver årsbidraget vara positivt för att stärka likviditeten och möjliggöra investeringar utan lånefinansiering framöver.

Personalkostnaderna

Personalkostnaderna har minskat med 1,7 MEUR jämfört med 2016. Konkurrenskraftavtalet har bidragit med ca 1,9 MEUR (arbetsgivarens socialskyddsavgift 0,9 MEUR och nedskärningen av semesterpenningen 1 MEUR). Efter driftsprivatseringen inom skärgårdstrafiken har personalkostnaderna inom den verksamheten bortfallit 2017 medan de 2016 uppgick till ca 1,5 MEUR.

Personalkostnaderna har ökat med 1,4 MEUR på grund av kostnadsreserveringen för lönejusteringar som blir aktuella som ett resultat av arbetsvärderingen (2017

bokfördes 2.050.000 EUR jämfört med 640.000 EUR år 2016). Personalkostnaderna har ”ökat” med ca 760.000 EUR då semesterlöneskulden minskade med ett lägre belopp än året före (2017 bokfördes 242.000 EUR jämfört med drygt 1 MEUR år 2016).

Verksamhetskostnaderna

Verksamhetskostnaderna exklusive personalkostnader har minskat med 1,6 MEUR i jämförelse med 2016. Detta beror i första hand på att internhyrorna under övriga verksamhetskostnader minskat med 2,5 MEUR. I linje med budget 2017 har internhyrorna sjunkit då omvärderingen av fastigheterna som överfördes till fastighetsverket 1.1.2016 blev klar.

Köp av tjänster har ökat med 1,2 MEUR medan materialkostnaderna har minskat med 0,3 MEUR. Bland ökningarna inom köp av tjänster märks färjetransporter, underhåll av fordon/fartyg och övriga köpta tjänster.

Skatteinkomsterna

Skattefinansieringen har haft en gynnsam utveckling under de senaste åren. Ökningen 2017 är särskilt betydande. Enligt första tilläggsbudget 2018 blir skattegottgörelsen drygt 15 MEUR under året. Lotteriskatten ökar med ca 1 MEUR jämfört med 2017. I enlighet med Ålandsdelegationens beslut om förskott förväntas avräkningsbeloppet öka med 3,5 MEUR. Totalt skulle detta innebära att skatteinkomsterna minskar med omkring 4,5 MEUR 2018.

	2017	2016	2015	2014
Avräkningsbelopp	233.616.481	219.560.594	220.775.638	215.807.393
Skattegottgörelse	23.945.287	9.508.580	6.987.664	5.278.521
	257.561.768	229.069.174	227.763.302	221.085.914

Finansiella intäkter och kostnader

Under finansiella intäkter bokförs den årliga avkastningen från fastighetsverket vilken fastställdes till 4,0 MEUR i jämförelse med 6,3 MEUR år 2016. Den budgeterade och bokförda avkastningen från PAF har ökat betydligt från 20,8 MEUR år 2016 till 27,5 MEUR år 2017.

Den finansiella kostnaden består nästan uteslutande av återförda PAF-anslag. 2017 är beloppet 10,1 MEUR jämfört med 8,9 MEUR året innan. Dessutom har en nedskrivning av osäkra lånefordringar om 917.000 EUR bokförts.

Det är värt att observera att bokförd avkastning från PAF 27,5 MEUR inte inflyter till landskapets kassa. PAF betalar förskott under året och slutavräkningen är sedan beroende av återförda PAF-anslag och PAF-lån. Dessa transaktioner bokförs under fondkapital under eget kapital i balansräkningen. Förändringen i

dessa poster beaktas när verksamhetens kassaflöde beräknas (se finansieringsanalysen).

Avsikten är att nuvarande hantering av PAF-medel (den s.k. ”PAF-snurren”) i landskapets budget och bokföring ska upphöra 2018. Avkastningen från PAF ska i fortsättningen intäktsföras endast en gång i likhet med dividender från landskapsägda bolag. För att detta ska vara möjligt måste bestämmelserna om användningen av PAF:s avkastning i landskapsförordningen om Ålands penningautomatförenings verksamhet (1993:56) ändras.

2.2. Analys av balansräkningen

Likviditeten

Likviditeten har förbättrats med drygt 14 MEUR vilket även åskådliggörs i finansieringsanalysen. Dessutom har i landskapets fastighetsverk efter två verksamhetsår skapats en likviditet om ca 6,9 MEUR.

	2017	2016
Kortfristiga placeringar	19.385.305,31	25.423.009,57
Kassa- och banktillgodohavanden	39.322.257,34	19.233.511,22
Totalt	58.707.562,65	44.656.520,79

Enligt budget 2018 beräknas likviditeten försämrats med 22 MEUR under året men behov av låntagning beräknas inte uppstå. Den framtida utvecklingen av likviditeten är till stor del beroende av när planerade större investeringar övergår i förverkligande/byggfasen. Historiskt har ofta större investeringar förverkligats senare än budgeterat.

Passiva resultatregleringar

Under denna rubrik finns driftsreserveringen om 1 MEUR ämnad för svårbudgeterade kostnader inom ÅHS, främst gällande kostnaden för vården av patienter utanför Åland. Problemet är att en sådan reservering strider mot god bokföringssed. Det är reserveringen upplöses för att täcka oförutsedda kostnader ges inte en rättvisande bild av landskapets resultat på sista raden i resultaträkningen. Driftsreserveringen borde därför bokas bort mot eget kapital.

Investeringsreserveringen om 8 MEUR som gjordes i årets bokslut finns även här. När Vårdöbron tas i bruk läggs reserveringen upp som en avskrivningsdifferens, vilken årligen kommer att minskas i takt med avskrivningarna på bron.

Reserveringar borde ligga under en skild rubrik - Avskrivningsdifferens och reserver - och inte under passiva resultatregleringar som hör till främmande kapital i balansräkningen. Avsikten är att ändra detta i nästa bokslut.

2.3. Övriga iakttagelser

Pensionsansvarsskulden

Landskapsregeringen anlitar Keva för beräkning av det pensionsansvar som orsakats av arbetspensionerna och ledamotspensionerna. Den approximativa pensionsansvarsskulden har utvecklats enligt följande de senaste åren:

2017	2016	2015	2014
768.900.000	764.600.000	754.000.000	741.200.000

Marknadsvärdet på Ålands pensionsfonds fondkapital, vilket utgör täckning för pensionsansvaret, uppgick per den 31.12.2017 till 451,0 MEUR, en ökning från 425,8 MEUR per den 31.12.2016. Täckningsgraden har därmed förbättrats till 58,7 % från 55,7 % året före, vilket är glädjande.

Pensionskostnaderna ökade med 1,5 MEUR jämfört med 2016. Från pensionsfonden valde landskapsregeringen att ta ut 2 MEUR mindre än ifjol, vilket är bra med tanke på pensionsfondens tillväxtförutsättningar.

Ytterligare iakttagelser vid granskningen:

- Intern fakturering inom landskapsregeringens verksamhet bör elimineras för att få rätt nivå på intäkter och kostnader i bokslutet. Merparten är eliminerad i bokslutet 2017. För att uppnå hundra procentig nivå behöver bokföringen utvecklas så att interna transaktioner kan igenkännas på ett enkelt sätt.
- Problem med avstämning av kundreskontran och centrallagersystemet mot huvudboken hos ÅHS finns fortfarande. Landskapets bokslut innehåller felaktigheter på grund av problemen men differensernas storlek påverkar inte resultatet på ett väsentligt sätt.
- Landskapets fastighetsverk utgör en väsentlig del av landskapets ekonomi. I årsredovisningen finns fastighetsverkets bokslut med som bilaga. För att få en mer rättvisande bild av landskapets resultat och ekonomiska situation bör man på sikt överväga nyttan med att göra upp ett koncernbokslut.

3. Budgetuppföljningen

Från år 2015 förändrades landskapets budgetstruktur väsentligt. Budgeteringsmetodiken anpassas successivt så att affärsbokföringens redovisningsprinciper, t.ex. gällande löneperiodiseringar, avskrivningar, investeringar och lån, även tillämpas i budgeten.

Då Landskapets fastighetsverk bildades 2016 skedde ytterligare förändringar. Direkta fastighetsrelaterade verksamhetskostnader bortföll och en hyreskostnad

till fastighetsverket tillkom. I och med överföringen av fastigheter till fastighetsverket minskade avskrivningarna i landskapets budget.

I budgetförslag för landskapet Åland för år 2017 upptogs anslag om totalt 380.024.800 EUR. Genom tre tilläggsbudgeter ökades budgetens utgiftsram till 381.704.800 EUR.

Resultaträkning, budgetutfall

Jämförelsen av budget mot resultaträkningens utfall visar att årsbidraget är ca 1,5 MEUR mindre än budgeterat. I sammanställningen åskådliggörs anslag från tidigare år som man haft rätt att använda 2017. Det är fråga om reservationsanslag som används för utgifter som sträcker sig över flera år, dock högst fyra år.

Personalkostnaderna är ca 2,6 MEUR lägre än budgeterat. Utfallet för köp av tjänster är ca 3,4 MEUR lägre än budgeterat. Budgetstyrningssystemet förutsätter att det finns anslag för att man ska kunna anställa personal, köpa tjänster, köpa utrustning och material osv. Systemet innebär att budgetansvariga i sina budgetkalkyler överskattar kostnaderna för att anslaget säkert ska räcka till. Tilläggsbudget önskar man undvika. Uppskjutning av projekt och utvecklingsarbete leder även till att budgeterade anslag inte utnyttjas som planerat.

Landskapets budget består av många budgetmoment. En överskattning av kostnaderna på många moment leder till att den totala överskattningen av landskapets kostnader kan bli betydande. "Luften" i budgeten kan uppgå till flera miljoner euro.

Budgetuppföljning av verksamhet och investeringar

Av sammanställningarna framgår grundbudget 2017, tilläggsbudget och tidigare års tillgängliga anslag samt utfall och vad som överförs till budget 2018.

Finansavdelningen har begärt in förklaringar till budgetöverskridningar. Förklaringarna är överlag godtagbara. I två fall borde budgetansvariga noterat överskridning och anhållit om tilläggsbudget. Beloppsmässigt är överskridningarna små.

4. Förvaltningsberättelsen

4.1. Intern styrning och kontroll

Landskapsregeringens årsredovisning innehåller en lång textdel samt årsbokslutet. 2017 års årsredovisning har blivit ännu längre beroende på att redogörelser av hållbarhetsarbetet tillkommit.

Textdelen borde kortas ner betydligt och vara inriktad på det allra väsentligaste. Gällande måluppfyllelse bör större vikt läggas på projekt och utvecklingsarbete. Mindre vikt kan läggas på redogörelsen av det löpande arbetsuppgifterna. Uppprepningar i texten borde undvikas.

Landskapsregeringen konstaterar att arbetet med att förbättra den interna styrningen och kontrollen under år 2017 fortsättningsvis fokuserats på budget och redovisning och framtagande av ett verksamhetsstyrningssystem. Det nya systemet implementeras stegvis. Budgeten för 2018 uppgjordes i systemet, dock utan all funktionalitet som finns tillgänglig när budgeten för 2019 ska uppgöras.

Antal öppna ärenden äldre än 3 månader per den 31.12.2017 var 408 vilket är bättre än nivån 31.12.2016 (459). I regel saknas motivering till varför ärenden ligger oavslutade efter 3 månader. Avdelningar medger att det finns avslutade ärenden som borde tas bort från ärendehanteringssystemet. Ärendehanteringssystemet inom allmänna förvaltningen borde kunna skötas bättre. En central målsättning borde vara att handlägga och avsluta ärenden snabbare än idag.

I årsredovisningen finns inga uppgifter avdelningsvis om antal inkomna ärenden, ärenden från tidigare år, antal avslutade ärenden under året eller jämförelser mot föregående år.

4.2. IT-utveckling

IT är ett särskilt problemområde inom landskapsförvaltningen. Effektiviteten lider på grund av undermåliga IT-system. Risker för störningar i olika verksamheter ökar på grund av brister i applikationer och IT-infrastruktur.

Ett upphandlat löne- och personaladministrativt system kunde inte tas i bruk vid årsskiftet 2017/2018 som planerat. Projektet har drabbats av mångåriga förseningar. Supportavtalet för nuvarande lönesystem upphörde vid årsskiftet 2015/2016 och det är svårt eller omöjligt att få behövliga systemförändringar gjorda. Även andra IT-projekt som landskapsregeringen driver har försenats kraftigt.

I ett flertal granskningar de senaste åren har problem med ÅHS IT-system påtalats. Under 2017 har det lokala nätverket och säkerheten förbättrats vilket medfört att risken för avbrott och verksamhetsstörningar minskat betydligt.